

# AUGUST SENOA

luni, 28 decembrie 2009

&Scaron;ENOA

Hrvatski predrealizam naro ito je obilježen književnim djelovanjem jednoga pisca, autora opsežnoga korpusa romana, inovatora proze i tvorca razvijenoga urbanoga jezi noga standarda. Zbog njegove veli ine i udjela kojeg je imao u hrvatskoj književnosti, razdoblje oko njegove smrti naziva se &Scaron;enoino doba . August Ivan Napomuk Eduard &Scaron;enoa rodio se u Zagrebu 14. studenog 1838, od oca Vjekoslava i majke Terezije (ro . Raba ). Obitelj &Scaron;enoa bila je germanizirana obitelj e&scaron;ko-slova kog podrijetla.

Mladi e &Scaron;enoa maturirati (1857.) na zagreba koj gornjogradskoj gimnaziji i upisati se na Pravoslavnu akademiju. Od listopada 1859. studij e nastaviti u Pragu gdje e ostati sve do 1865. Kako na vrijeme nije položio sve ispite uskra ena mu je nov ana pomo i &Scaron;enoa se po inje baviti novinarstvom kako bi si osigurao nov ane prihode.

Iz Praga odlazi u Be gdje radi u redakcijama listova Glasono&scaron;a i Slawische Blätter. U Zagreb se vra a 1866. i radi u redakciji lista Prozor. Dvije godine kasnije (28. ožujka 1868.) postaje gradski bilježnik, a 20. lipnja iste godine vjen ao se sa Slavom l&scaron;tavni . Otprilike mjesec dana kasnije (24. kolovoza 1868.) imenovan je umjetni kim ravnateljem Hrvatskog zemaljskog kazali&scaron;ta, a 1870. postati e dramaturg u istom kazali&scaron;tu. Bio je i urednik dru&scaron;tvenoknjiževnoga asopisa Vijenac i potpredsjednik Matice hrvatske. Prevodio je s njema koga, francuskoga, e&scaron;koga i engleskoga. August &Scaron;enoa preminuo je 13. prosinca 1881. u Zagrebu &Scaron;enoa se oku&scaron;ao u svim književnim vrstama. U javnosti se prvo pro uo kao novinar dopisima iz Praga za Pozor, osobito politi kim lancima i feljtonima Pra&scaron;ki listovi. Godine 1862. &Scaron;enoa udara temelje modernom hrvatskom feljtonu, osigurava mu dignitet i pretvara ga u eminentno literarni žanr. U seriji feljtona Zagrebulje ("Pozor", 1866-67; "Vijenac", 1877, 1879-80) izražajnim stilom i razornim satiri kim diskursom komentira aktualne, esto negativne pojave u zagreba koj svakodnevnici: odnaro enost, njem arenje, licemjerje i konformizam. Najve i je umjetni ki domet ostvario ipak kao romanopisac. U skladu s literarnim programom koji je formulirao u kriti ko-polemi kom tekstu Na&scaron;a književnost, 1865, &Scaron;enin je veliki romaneskni projekt usmjeren na gra u iz nacionalne povijesti te na suvremene doga aje. Povijesni romani zauzimaju sredi&scaron;nje mjesto u njegovu opusu. Napisao ih je pet: Zlatarovo zlato, 1871, uvaj se senjske ruke, 1875, Selja ka buna, 1877, Diogenes, 1878 i Kletva, 1880-81; nedovr&scaron;eno djelo. U njima tematizira doga aje iz razli itih razdoblja hrvatske povijesti: sukob izme u Stjepka Gregorijanca i Zagrep ana u 16. stolje u sa sredi&scaron;njom pri om o ljubavi izme u plemi a i gra anke (Zlatarovo zlato), važnu epizodu iz usko ke povijesti po etkom 17. stolje a ( uvaj se senjske ruke), veliki sukob izme u feudalaca i seljaka u 16. stolje u (Selja ka buna), politi ke spletke u habsbur&scaron;koj Hrvatskoj u 18. stolje u (Diogenes), doga aje iz 14. stolje a koji su preusmjerili hrvatsku povijest (Kletva). Djela slijede model povijesnog romana koji je u europsku književnost uveo Walter Scott. &Scaron;enoa je pisac velikih gesti, crno-bijelih likova, patosa koji je te&scaron;ko podno&scaron;ljiv modernomu senzibilitetu. No, istodobno, on je tvorac monumentalnih masovnih scena, vrtoglavih prijeloma i preskoka u radnji, živopisno ocrtanih sporednih likova, te jezi ne invencije koja u bujici protoka doga aja ostavlja dojam vitalnosti i snage. &Scaron;enoa je pisac velikih gesti, crno-bijelih likova, patosa koji je te&scaron;ko podno&scaron;ljiv modernomu senzibilitetu. No, istodobno, on je tvorac monumentalnih masovnih scena, vrtoglavih prijeloma i preskoka u radnji, živopisno ocrtanih sporednih likova, te jezi ne invencije koja u bujici protoka doga aja ostavlja dojam vitalnosti i snage. U romanima i pripovijetkama s gra om iz suvremenog života tematizira konkretne

socijalne, politike i etičke probleme svojega vremena: gospodarske i moralne odnose između sela i grada (Prosjak Luka, 1879), raspadanja zadruga i život seljaka u okolini Zagreba (Barun Ivica, 1874), moralno i materijalno propadanje plemstva (Vladimir, 1879), odlazak seljaka u grad te njihovo uzdizanje na društvenoj ljestvici ili propadanje (Prijan Lovro 1873), nemoral i rasipništvo u građanskim krugovima (Ilijina oporuka, 1876), tragedije i zanose naroda u Italiji u prosvjedu u selu (Branka, 1881). U tim djelima inzistira na psihološkoj i socijalnoj motivaciji pa je i fabula realizirana tako da pokazuje razvoj, karakter i motive djelovanja likova. Zbog naglašenih društvenih kritika i analitičnosti, zbog interesa za klasne odnose i za aktualna kretanja na političkoj pozornici svojega vremena, ali i zbog namjere modeliranja zbilje, njegov se stvaralački pristup već približava realističkoj paradigmi. Velik je uspjeh postigao i svojim povjesticama - pripovjednim djelima u stihu s motivima iz povijesti (Propast Venecije, Smrt Petra Svačića, Nalivari, Anka Neretvanka, Vinko Hreljanović) ili iz narodne predaje (Božja plahtica, Kameniti svatovi, Kugina kuga, Postolar i vrag, Gvozdeni div, Prokleta klijet, Mile Gojislavica). Karakterizira ih lakoća izraza, gipkost stiha, naglašena ritmičnost i, često, humoristički ton. Namjera im je ista kao i kod povijesnih romana: da budu sredstvo nacionalnog odgoja i prava rodoljubla.